C/2024/6812

29.11.2024.

PREPORUKA VIJEĆA

od 21. listopada 2024.

o ekonomskoj, proračunskoj i strukturnoj politici te politici zapošljavanja Njemačke

(C/2024/6812)

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2024/1263 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2024. o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru te stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 ([1]), a posebno njezin članak 3. stavak 3.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2011. o sprečavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža ([2]), a posebno njezin članak 6. stavak 1.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

budući da:

(1) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća ([3]) kojom je uspostavljen Mehanizam za oporavak i otpornost („Mehanizam”) stupila je na snagu 19. veljače 2021. Mehanizmom se pruža financijska potpora državama članicama za provedbu reformi i ulaganja i generira se fiskalni impuls koji će se financirati sredstvima Unije. U skladu s prioritetima europskog semestra za koordinaciju ekonomskih politika Mehanizmom se doprinosi gospodarskom i socijalnom oporavku i provedbi održivih reformi i ulaganja, posebno reformi i ulaganja u cilju promicanja zelene i digitalne tranzicije i jačanja otpornosti gospodarstava država članica. Njime se pomaže i jačanju javnih financija te poticanju rasta i otvaranja radnih mjesta u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju, poboljšanju teritorijalne kohezije unutar Unije i podupiranju kontinuirane provedbe europskog stupa socijalnih prava.

(2) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća ([4]) („Uredba o planu REPowerEU”) donesena je 27. veljače 2023. u cilju postupnog ukidanja ovisnosti Unije o uvozu fosilnih goriva iz Rusije. Time bi se doprinijelo energetskoj sigurnosti i diversifikaciji opskrbe energijom u Uniji, dok bi se istodobno povećali uvođenje energije iz obnovljivih izvora, kapaciteti za skladištenje energije i energetska učinkovitost.

([1]) SL L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) SL L 306, 23.11.2011., str. 25., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([4]) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. veljače 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2021/241 u pogledu poglavljâ o planu REPowerEU u planovima za oporavak i otpornost i o izmjeni uredaba (EU) br. 1303/2013, (EU) 2021/1060 i (EU) 2021/1755 te Direktive 2003/87/EZ (SL L 63, 28.2.2023., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

(3) Komisija je 16. ožujka 2023. objavila komunikaciju naslovljenu „Dugoročna konkurentnost EU-a: perspektiva nakon 2030.”, na kojoj će se temeljiti donošenje odluka o politikama i kojom će se stvoriti okvirni uvjeti za povećanje rasta. U toj se komunikaciji definira devet pokretača konkurentnosti koji se međusobno dopunjuju. Među njima se pristup privatnom kapitalu, istraživanja i inovacije, obrazovanje i vještine te funkcionalno jedinstveno tržište ističu kao najvažniji prioriteti politika za reforme i ulaganja kako bi se odgovorilo na postojeće izazove u području produktivnosti i ojačala dugoročna konkurentnost Unije i njezinih država članica. Komisija je 14. veljače 2024. objavila komunikaciju naslovljenu „Godišnje izvješće o jedinstvenom tržištu i konkurentnosti za 2024.”. U toj se komunikaciji detaljno opisuju konkurentske prednosti i izazovi jedinstvenog europskog tržišta i prate godišnja kretanja u skladu s utvrđenih devet pokretača konkurentnosti.

(4) Komisija je 21. studenoga 2023. donijela Godišnji pregled održivog rasta za 2024., čime je označen početak europskog semestra 2024. za koordinaciju ekonomskih politika. Europsko vijeće potvrdilo je 22. ožujka 2024. prioritete Godišnjeg pregleda održivog rasta za 2024., koji se temelje na četirima dimenzijama konkurentne održivosti. Komisija je 21. studenoga 2023. na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 donijela i Izvješće o mehanizmu upozoravanja za 2024., u kojem je Njemačka utvrđena kao jedna od država članica koja je možda pogođena neravnotežama ili za koju postoji rizik da bude pogođena neravnotežama i za koju je potrebno provesti detaljno preispitivanje. Komisija je istog dana donijela i mišljenje o nacrtu proračunskog plana Njemačke za 2024. Komisija je donijela i Preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja te Prijedlog zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2024., u kojem se analizira provedba smjernica za zapošljavanje i načelâ europskog stupa socijalnih prava. Vijeće je 12. travnja 2024. donijelo Preporuku o ekonomskoj politici europodručja ([5]) („Preporuka o europodručju za 2024.”), a 11. ožujka 2024. Zajedničko izvješće o zapošljavanju.

(5) Novi okvir gospodarskog upravljanja Unije stupio je na snagu 30. travnja 2024. Taj okvir obuhvaća novu Uredbu (EU) 2024/1263 o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru, izmijenjenu Uredbu Vijeća (EZ) br. 1467/97 ([6]) o ubrzanju i pojašnjenju provedbe postupka u slučaju prekomjernog deficita i izmijenjenu Direktivu Vijeća 2011/85/EU ([7]) o zahtjevima za proračunske okvire država članica. Ciljevi su novog okvira gospodarskog upravljanja promicati dobre i održive javne financije, održiv i uključiv rast i otpornost, što će se postići reformama i ulaganjima, te spriječiti prekomjerne državne deficite. Novi okvir gospodarskog upravljanja također potiče odgovornost na nacionalnoj razini i više je usmjeren na srednjoročno razdoblje i djelotvorniju i koherentniju provedbu. Svaka država članica Vijeću i Komisiji mora dostaviti nacionalni srednjoročni fiskalno-strukturni plan. Nacionalni srednjoročni fiskalno-strukturni plan sadržava fiskalne i investicijske obveze te obveze pojedine države članice u pogledu reformi i obuhvaća četverogodišnje ili petogodišnje razdoblje planiranja, ovisno o redovnom trajanju nacionalnog zakonodavnog razdoblja. Kretanje neto rashoda ([8]) u nacionalnim srednjoročnim fiskalno-strukturnim planovima mora biti u skladu sa zahtjevima iz Uredbe (EU) 2024/1263, uključujući zahtjeve da se dug opće države uvjerljivo smanjuje ili da se nastavi uvjerljivo smanjivati do kraja razdoblja prilagodbe odnosno da se zadrži na razboritim razinama ispod 60 % bruto domaćeg proizvoda (BDP), a da se deficit opće države smanji i/ili zadrži ispod referentne vrijednosti od 3 % BDP-a utvrđene Ugovorom u srednjoročnom razdoblju. Ako se država članica obveže da će provesti relevantan skup reformi i ulaganja u skladu s kriterijima iz Uredbe (EU) 2024/1263, razdoblje prilagodbe može se produljiti do najviše tri godine. Komisija je radi potpore izradi tih nacionalnih srednjoročnih fiskalno-strukturnih planova 21. lipnja 2024. objavila smjernice o informacijama koje države članice trebaju dostaviti u svojim nacionalnim srednjoročnim fiskalno-strukturnim planovima i godišnjim izvješćima o napretku. U skladu s člancima 5. i 36. Uredbe (EU) 2024/1263 Komisija je državama članicama dostavila referentne smjerove kretanja i tehničke informacije, ovisno o slučaju. Države članice moraju do 20. rujna 2024. dostaviti svoje nacionalne srednjoročne fiskalno-strukturne planove, osim ako država članica i Komisija postignu dogovor o produljenju tog roka za razumno razdoblje. U skladu sa svojim nacionalnim pravnim okvirima države članice mogu o nacrtima svojih srednjoročnih planova raspraviti sa svojim nacionalnim

([5]) Preporuka Vijeća od 12. travnja 2024. o ekonomskoj politici europodručja (SL C, C/2024/2807, 23.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Uredba Vijeća (EZ) br. 1467/97 od 7. srpnja 1997. o ubrzanju i pojašnjenju provedbe postupka u slučaju prekomjernog deficita (SL L 209, 2.8.1997., str. 6., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Direktiva Vijeća 2011/85/EU od 8. studenoga 2011. o zahtjevima za proračunske okvire država članica (SL L 306, 23.11.2011., str. 41., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Neto rashodi kako su definirani u članku 2. točki 2. Uredbe (EU) 2024/1263: „neto rashodi” znači državni rashodi bez i. rashoda za kamate, ii. diskrecijskih mjera na strani prihoda, iii. rashoda za programe Unije koji su u cijelosti pokriveni prihodima iz fondova Unije, iv. nacionalnih rashoda za sufinanciranje programa koji se financiraju sredstvima Unije, v. cikličkih elemenata rashoda za naknade za nezaposlenost i vi. jednokratnih i drugih privremenih mjera.

parlamentima, mogu od neovisnih fiskalnih institucija zatražiti da izdaju mišljenje i mogu provesti savjetovanje sa socijalnim partnerima i drugim nacionalnim dionicima.

(6) Europski semestar za koordinaciju ekonomskih politika nastavlja se u 2024. razvijati u skladu s provedbom Mehanizma. Potpuna provedba planova za oporavak i otpornost i dalje je ključna za ostvarenje prioriteta politika u okviru europskog semestra jer ti planovi doprinose djelotvornom odgovoru na sve ili na znatan dio izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju izdanima posljednjih godina. Preporuke za pojedinu zemlju iz 2019., 2020., 2022. i 2023. i dalje su jednako relevantne za planove za oporavak i otpornost koji su revidirani, ažurirani ili izmijenjeni u skladu s člancima 14., 18. i 21. Uredbe (EU) 2021/241.

(7) Njemačka je 28. travnja 2021. Komisiji dostavila svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost, u skladu s člankom 18. stavkom 1. Uredbe (EU) 2021/241. Na temelju članka 19. Uredbe (EU) 2021/241 Komisija je ocijenila relevantnost, djelotvornost, učinkovitost i koherentnost plana za oporavak i otpornost, u skladu sa smjernicama za ocjenjivanje iz Priloga V. toj uredbi. Vijeće je 13. srpnja 2021. donijelo Provedbenu odluku o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Njemačke ([9]), koja je izmijenjena 8. prosinca 2023. na temelju članka 18. stavka 2. Uredbe (EU) 2021/241 radi ažuriranja maksimalnog financijskog doprinosa za bespovratnu financijsku potporu ([10]). Isplata obroka ovisi o donošenju odluke Komisije, u skladu s člankom 24. stavkom 5. Uredbe (EU) 2021/241, u kojoj se navodi da je Njemačka u zadovoljavajućoj mjeri ostvarila relevantne ključne etape i ciljne vrijednosti utvrđene u Provedbenoj odluci Vijeća. Ostvarenje u zadovoljavajućoj mjeri podrazumijeva da postizanje prethodnih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti nije poništeno.

(8) Njemačka je 17. travnja 2024. dostavila svoj Nacionalni program reformi za 2024., a 24. travnja 2024. svoj Program stabilnosti za 2024., u skladu s člankom 4. stavkom 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 ([11]). U skladu s člankom 27. Uredbe (EU) 2021/241, u Nacionalnom programu reformi za 2024. uzima se u obzir i polugodišnje izvješće Njemačke o napretku ostvarenom u provedbi plana za oporavak i otpornost.

(9) Komisija je 19. lipnja 2024. objavila Izvješće za Njemačku za 2024. U njemu je ocijenjen napredak Njemačke u smislu relevantnih preporuka za pojedinu zemlju koje je Vijeće donijelo u razdoblju od 2019. do 2023. i analizirana je provedba plana za oporavak i otpornost Njemačke. Na temelju te analize u tom izvješću utvrđeni su nedostaci u odnosu na izazove koji nisu obuhvaćeni ili su samo djelomično obuhvaćeni planom za oporavak i otpornost, kao i novi i predstojeći izazovi. Ocijenjen je i napredak Njemačke u provedbi europskog stupa socijalnih prava i ostvarenju glavnih ciljeva Unije u pogledu zapošljavanja, stjecanja vještina i smanjenja siromaštva, kao i napredak u ostvarenju ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda.

(10) Komisija je provela detaljno preispitivanje za Njemačku na temelju članka 5. Uredbe (EU) br. 1176/2011. Glavni zaključci službi Komisije o ocjeni makroekonomskih slabosti za Njemačku za potrebe te uredbe objavljeni su u travnju 2024. Komisija je 19. lipnja 2024. zaključila da u Njemačkoj postoje makroekonomske neravnoteže. U Njemačkoj su i dalje osobito prisutne slabosti koje se odnose na visok suficit tekućeg računa. Iako se visoki suficit tekućeg računa posljednjih godina u određenoj mjeri smanjio, te slabosti ostaju relevantne jer i dalje postoji temeljni problem slabe domaće potražnje i ograničenih ulaganja, što je od prekogranične važnosti, a odgovor politike bio je ograničen. Zbog nižih cijena energije, slabe domaće potražnje i usporene svjetske trgovine suficit tekućeg računa povećao se s 4,2 % BDP-a u 2022. na 5,9 % BDP-a u 2023. Predviđa se da će se ove i sljedeće godine nešto više povećati, ali da će ostati znatno ispod razina prije pandemije. Zbog veličine njemačkog gospodarstva i njegove trgovinske integracije u europodručje, to je od prekogranične važnosti. Zbog pada cijena stambenih nekretnina znatno je smanjena precijenjenost stambenih nekretnina, što je dosad imalo ograničen učinak na financijski sustav, ali i dalje treba pratiti poslovne nekretnine. Smanjenje ulaganja u stambene nekretnine moglo bi ponovno dovesti do cjenovnih pritisaka i posljedičnog rizika od precijenjenosti u bliskoj budućnosti. U budućnosti se očekuje blago pogoršanje troškovne konkurentnosti, a kupovna moć kućanstava počinje donekle rasti jer se predviđa realni rast plaća. Privatna ulaganja dugo će se oporavljati i Komisija očekuje da će fiskalna konsolidacija opteretiti domaću

([9]) ST 10158/21 INIT; ST 10158/21 ADD 1.

([10]) Provedbena odluka Vijeća od 8. prosinca 2023. o izmjeni Provedbene odluke od 13. srpnja 2021. o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Njemačke (ST 15572/23 INIT).

([11]) Uredba Vijeća (EZ) br. 1466/97 od 7. srpnja 1997. o jačanju nadzora stanja proračuna i nadzora i koordinacije ekonomskih politika (SL L 209, 2.8.1997., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj).

potražnju te potencijalno utjecati i na javna ulaganja. Opće temeljne slabosti u smislu znatne razlike između štednje i ulaganja nisu se bitno promijenile: potrebe za ulaganjima godinama rastu, uglavnom za javnim ulaganjima na regionalnoj razini i općenito za korporativnim ulaganjima, koja bi doprinijela gospodarskom rastu u budućnosti. Iako je vlada poduzela određene mjere za potporu ulaganjima, a njemački plan za oporavak i otpornost uključuje važne mjere za promicanje ulaganja, odgovor u području politika svojim opsegom dosad nije doveo do znatnog napretka niti je bio dovoljan za opće povećanje privatnih i javnih ulaganja.

(11) Prema podacima koje je potvrdio Eurostat, deficit opće države u Njemačkoj u 2023. ostao je nepromijenjen u odnosu na 2022. i iznosio je 2,5 % BDP-a, dok je dug opće države pao sa 66,1 % BDP-a krajem 2022. na 63,6 % BDP-a krajem 2023.

(12) Vijeće je 12. srpnja 2022. preporučilo ([12]) da Njemačka poduzme djelovanja kojima je cilj osigurati da rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u 2023. bude u skladu s općim neutralnim smjerom fiskalne politike ([13]), uzimajući u obzir stalnu privremenu i ciljanu potporu kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanje cijena energije i osobama koje bježe iz Ukrajine. Njemačkoj je preporučeno da se pripremi za prilagodbu postojeće potrošnje u skladu s razvojem situacije. Njemačkoj je preporučeno i da poveća javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju te energetsku sigurnost uzimajući u obzir inicijativu REPowerEU, među ostalim iskorištavanjem sredstava iz Mehanizma i drugih fondova Unije. Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike ([14]) bio je u 2023. kontrakcijski, za 0,3 % BDP-a. Rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) imao je u 2023. kontrakcijski učinak od 0,5 % BDP-a na smjer fiskalne politike i bio je u skladu s Preporukom Vijeća od 12. srpnja 2022. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije u 2023. iznosili su 0,2 % BDP-a. Ulaganja koja financira država iznosila su 2,6 % BDP-a u 2023., što je godišnje povećanje od 0,1 postotnog boda u odnosu na 2022. Njemačka je financirala dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma i drugih fondova Unije. Njemačka je financirala javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju i energetsku sigurnost, među ostalim u energetsku obnovu zgrada, poboljšanje infrastrukture za punjenje električnih automobila i opremanje škola za digitalno doba. Ta javna ulaganja djelomično se financiraju sredstvima iz Mehanizma i drugih fondova Unije.

(13) U Programu stabilnosti za 2024. u makroekonomskom scenariju na kojem se temelje proračunske projekcije predviđa se rast realnog BDP-a za 0,2 % u 2024. i 1,0 % u 2025. Očekuje se da će se deficit opće države smanjiti na 1,75 % BDP-a u 2024. i 1 % BDP-a u 2025. te da će se udio duga opće države u BDP-u povećati na 64 % do kraja 2024., a potom se smanjiti na 63,25 % do kraja 2025. Nakon 2025. predviđa se postupno povećanje deficita opće države na 1,25 % BDP-a u 2026. i 1,5 % u 2027., a zatim smanjenje na 1 % BDP-a u 2028. Stoga se planira da će saldo opće države tijekom trajanja Programa ostati ispod referentne vrijednosti deficita od 3 % BDP-a utvrđene Ugovorom. Osim toga, nakon 2025. predviđa se i postupno smanjenje udjela duga opće države u BDP-u, na 63,25 % u 2026., na 63 % u 2027. i na 62 % BDP-a u 2028.

(14) U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se da će se realni BDP povećati za 0,1 % u 2024. i za 1,0 % u 2025. te da će inflacija mjerena harmoniziranim indeksom potrošačkih cijena (HIPC) iznositi 2,4 % u 2024. i 2,0 % u 2025.

(15) U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se državni deficit od 1,6 % BDP-a u 2024. i smanjenje udjela duga opće države u BDP-u na 62,9 % do kraja 2024. Smanjenje deficita u 2024. uglavnom je rezultat postupnog ukidanja hitnih mjera energetske potpore, sa sličnim učinkom na udio duga u BDP-u. Prema Komisijinim procjenama predviđa se da će u 2024. smjer fiskalne politike biti kontrakcijski, za 0,8 % BDP-a.

([12]) Preporuka Vijeća od 12. srpnja 2022. o Nacionalnom programu reformi Njemačke za 2022. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Njemačke za 2022. (SL C 334, 1.9.2022., str. 35.).

([13]) Na temelju Komisijine proljetne prognoze 2024. procjenjuje se da će srednjoročni potencijalni rast proizvodnje Njemačke u 2023., koji se koristi za mjerenje smjera fiskalne politike, iznositi 7,5 % u nominalnom smislu, na temelju prosječne desetogodišnje stope potencijalnog realnog rasta i deflatora BDP-a za 2023.

([14]) Smjer fiskalne politike definira se kao godišnja promjena odnosnog stanja proračuna opće države. Cilj mu je procijeniti ekonomski impuls koji proizlazi iz fiskalnih politika, onih koje financira država i onih koje se financiraju iz proračuna Unije. Smjer fiskalne politike mjeri se kao razlika između i. srednjoročnog potencijalnog rasta i ii. promjene primarnih rashoda bez diskrecijskih mjera na strani prihoda (i isključujući privremene hitne mjere uvedene zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19) te uključujući rashode koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratnim sredstvima) iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije.

(16) Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. očekuje se da će se u 2024. bespovratnom potporom („bespovratna sredstva") iz Mehanizma financirati rashodi u iznosu od 0,1 % BDP-a, što je ista vrijednost kao u 2023. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma omogućit će visokokvalitetna ulaganja i reforme za povećanje produktivnosti bez izravnog učinka na saldo ili dug opće države Njemačke.

(17) Vijeće je 14. srpnja 2023. preporučilo ([15]) da Njemačka osigura razboritu fiskalnu politiku, posebno ograničavanjem nominalnog povećanja neto primarnih rashoda koje financira država ([16]) u 2024. na najviše 2,5 %. Države članice bile su pozvane da pri izvršenju svojih proračuna za 2023. i izradi nacrta proračunskih planova za 2024. vode računa o tome da će Komisija na temelju podataka o realizaciji za 2023. Vijeću predložiti pokretanje postupaka u slučaju prekomjernog deficita koji se temelje na deficitu. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se da će u Njemačkoj u 2024. doći do povećanja neto primarnih rashoda koje financira država za 2,6 %, što je više od preporučene maksimalne stope rasta. Međutim, na predviđenu stopu rasta neto rashoda u 2024. uključenu u Komisijinu proljetnu prognozu 2024. utjecala je reklasifikacija subjekata javnog prijevoza u sektor opće države tijekom 2023. ([17]), što je dovelo do prekida u vremenskom nizu. Bez utjecaja te reklasifikacije predviđalo bi se da će u Njemačkoj u 2024. doći do povećanja neto primarnih rashoda koje financira država za 2,4 %, što je manje od preporučene maksimalne stope rasta. To je u skladu s preporukom Vijeća.

(18) Osim toga, Vijeće je preporučilo da Njemačka poduzme djelovanja kojima je cilj u 2023. i 2024. što prije postupno ukinuti hitne mjere energetske potpore koje su na snazi i ostvarene uštede iskoristiti za smanjenje državnog deficita. Vijeće je dodatno preporučilo da Njemačka, budu li zbog novih povećanja cijena energije potrebne nove mjere potpore ili njihov nastavak, osigura da takve mjere potpore budu usmjerene na ranjiva kućanstva i poduzeća, fiskalno pristupačne te da očuvaju poticaje za smanjenje potrošnje energije. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. neto proračunski trošak ([18]) hitnih mjera energetske potpore u 2023. procijenjen je na 1,2 % BDP-a, a predviđa se da će u 2024. iznositi 0,1 % te 0,0 % u 2025. Konkretno, pretpostavlja se da će snižena stopa poreza na dodanu vrijednost na plin ostati na snazi u 2024., ali će imati manji učinak. Ako se u skladu s preporukom Vijeća ostvarene uštede iskoriste za smanjenje državnog deficita, te bi projekcije implicirale fiskalnu prilagodbu od 1,1 % BDP-a u 2024., dok će u toj godini neto primarni rashodi koje financira država ([19]) imati kontrakcijski učinak od 0,8 % BDP-a na smjer fiskalne politike. Hitne mjere energetske potpore postupno su ukinute u 2023. i 2024. To je u skladu s preporukom Vijeća. Međutim, ne predviđa se da će se ostvarene uštede u cijelosti iskoristiti za smanjenje državnog deficita. Postoji rizik da to neće biti u skladu s preporukom Vijeća.

(19) Osim toga, Vijeće je preporučilo da Njemačka očuva javna ulaganja koja financira država i osigura učinkovitu apsorpciju bespovratnih sredstava iz Mehanizma i sredstava iz drugih fondova Unije, osobito radi promicanja zelene i digitalne tranzicije. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se da će se javna ulaganja koja financira država povećati s 2,6 % BDP-a u 2023. na 2,7 % BDP-a u 2024. To je u skladu s preporukom Vijeća. Osim toga, očekuje se da će javni rashodi koji se financiraju prihodima iz sredstava fondova Unije, uključujući bespovratna sredstva iz Mehanizma, ostati stabilni na 0,2 % BDP-a u 2024.

(20) Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze i uz pretpostavku nepromijenjenih politika, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se državni deficit od 1,2 % BDP-a u 2025. Predviđa se da će se udio duga opće države u BDP-u do kraja 2025. smanjiti na 62,2 %. Smanjenje deficita i udjela duga u BDP-u u 2025. uglavnom odražava očekivani ponovni rast BDP-a.

([15]) Preporuka Vijeća od 14. srpnja 2023. o Nacionalnom programu reformi Njemačke za 2023. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Njemačke za 2023. (SL C 312, 1.9.2023., str. 38.).

([16]) Neto primarni rashodi definiraju se kao rashodi koje financira država bez i. diskrecijskih mjera na strani prihoda, ii. rashoda za kamate, iii. rashoda za cikličnu nezaposlenost te iv. jednokratnih i drugih privremenih mjera.

([17]) Ta reklasifikacija utjecala je na pokazatelj rasta rashoda, no ima zanemariv učinak na državni deficit jer je došlo i do sličnog povećanja prihoda.

([18]) Ta vrijednost predstavlja razinu godišnjeg proračunskog troška tih mjera, uključujući prihode i rashode te, ovisno o slučaju, isključujući prihode od poreza na neočekivanu dobit dobavljača energije.

([19]) Taj se učinak mjeri kao promjena primarnih rashoda opće države, bez i. dodatnog proračunskog učinka diskrecijskih mjera na strani prihoda, ii. jednokratnih rashoda, iii. rashoda za cikličnu nezaposlenost i iv. rashoda koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratnim sredstvima) iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije, u odnosu na srednjoročnu (desetogodišnju) prosječnu stopu potencijalnog rasta nominalnog BDP-a, izraženo kao udio u nominalnom BDP-u.

(21) Iako su se posljednjih godina javna ulaganja kao postotak BDP-a blago povećala, nisu išla ukorak s potrebama za ulaganjima u infrastrukturu, obrazovanje, osposobljavanje te zelenu i digitalnu tranziciju. Ulaganja na saveznoj razini u protekloj su godini pala ispod razina amortizacije, dok su neto ulaganja na općinskoj razini u posljednja dva desetljeća bila negativna, što je dovelo do ukupnog smanjenja kapitala. Još postoje prepreke ulaganjima. Privatna ulaganja u 2023. i dalje su bila ispod razina prije pandemije. Konkretno, administrativno opterećenje za privatna ulaganja i dalje je veliko, posebno zbog zahtjeva za opsežnom dokumentacijom i dozvolama te nedostatne digitalizacije. Zahtjevni regulatorni standardi, regulatorne razlike među regijama i dugotrajni postupci izdavanja dozvola ometaju širenje proizvodnih i inovacijskih kapaciteta, posebno u energetskom i građevinskom sektoru. Iako je broj dovršenih stambenih objekata u 2023. bio na razini iz prethodne godine, ulaganja u stambene zgrade u posljednje su se tri godine smanjila unatoč manjku stambenih objekata. Alternativni oblici financiranja, posebno za rastuća poduzeća, ograničeni su. Potrošnja malih i srednjih poduzeća (MSP-ovi) na istraživanja i razvoj i dalje je niska, a širenje tehnologije ograničeno.

(22) Radno sposobno stanovništvo smanjuje se zbog starenja, zbog čega se povećava omjer dobne ovisnosti starijih. Zbog toga se očekuje povećanje ukupnih rashoda za mirovine, što stvara znatnu potrebu za financiranjem. Sve veći dio rashoda za mirovine godinama se financira saveznim subvencijama. Od 2020. to iznosi više od 100 milijardi EUR godišnje, što je otprilike 23 % ukupnih saveznih rashoda. Ne bude li promjene u politikama, očekuje se da će se dodatno povećati, što će opteretiti mogućnosti za produktivnu potrošnju. Strukovne mirovine i privatni mirovinski sustavi koji se temelje na kapitalu i dalje su nedovoljno iskorišteni. Unatoč nastojanjima da se poveća primjena strukovne mirovine (drugi stup), pokrivenost je i dalje oko 54 %. Planirano povećanje „generacijskog kapitala”, kojim se zakonskom mirovinskom sustavu dodaje element utemeljen na kapitalu, financirat će se državnim dugom i stoga nudi ograničen potencijal za povećanje održivosti mirovina. Iako je stopa zaposlenosti radnika u dobi od 55 do 64 godine među najvišima u Uniji, povećanje stvarne dobi za umirovljenje posljednjih se godina ponešto usporilo, a zaposlenost u dobnoj skupini od 65 godina i više zaostaje za državama članicama s najvišom stopom zaposlenosti. Razlog tomu su i mogućnosti prijevremenog umirovljenja, što dodatno opterećuje održivost mirovinskog sustava.

(23) Optimalna struktura poreza ključna je za uključiviji i održiviji rast i veću konkurentnost. Porezni klin za radnike u Njemačkoj drugi je po veličini u Uniji. Visoki porezi zajedno s pravilima za isplatu naknada smanjuju poticaje za povećanje broja radnih sati, posebno za osobe s niskim plaćama i primatelje drugog dohotka u kućanstvu, koji su često žene, što je vidljivo i iz vrlo velikog udjela žena zaposlenih na nepuno radno vrijeme. To opterećuje ponudu radne snage i povećava postojeći nedostatak radne snage. Nadalje, udio poreza za zaštitu okoliša u Njemačkoj ispod je prosjeka Unije i smanjuje se. S druge strane, Njemačka ima jednu od najviših stopa poreza na dobit u Uniji, uključujući lokalni porez na poslovanje (njem. *Gewerbesteuer*). Zbog njihove je kombinacije porezni sustav složen i netransparentan. Nedavne inicijative za preispitivanje pravila amortizacije i povećanja poreznih odbitaka za istraživanje i razvoj troškovno su učinkovit način širenja poticaja za ulaganja. Istodobno ima potencijala za pojednostavnjenje sustava oporezivanja dobiti smanjenjem opsega izuzeća.

(24) U skladu s člankom 19. stavkom 3. točkom (b) Uredbe (EU) 2021/241 i kriterijem 2.2. iz Priloga V. toj uredbi plan za oporavak i otpornost sadržava opsežan skup reformi i ulaganja koji se međusobno nadopunjuju i koje treba provesti do 2026. Očekuje se da će te reforme i ulaganja pomoći da se djelotvorno odgovori na sve ili na znatan dio izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju. U tom kratkom roku brz nastavak djelotvorne provedbe plana za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU nakon njegova donošenja, ključan je za poticanje dugoročne konkurentnosti Njemačke zelenom i digitalnom tranzicijom, uz istodobno osiguravanje socijalne pravednosti. Kako bi se obveze iz plana za oporavak i otpornost ispunile do kolovoza 2026., ključno je da Njemačka znatno ubrza provedbu reformi i ulaganja, među ostalim dodjelom dostatnih sredstava za upravljanje njima. Brzo uključivanje poglavlja o planu REPowerEU u plan za oporavak i otpornost omogućit će

financiranje dodatnih reformi i ulaganja za potporu strateškim ciljevima Njemačke i Unije u području energetike i zelene tranzicije. Sustavno uključivanje lokalnih i regionalnih tijela, socijalnih partnera, civilnog društva i drugih relevantnih dionika i dalje je ključno kako bi se osigurala opća odgovornost za uspješnu provedbu plana za oporavak i otpornost.

(25) U okviru preispitivanja programâ kohezijske politike sredinom programskog razdoblja, u skladu s člankom 18. Uredbe (EU) 2021/1060 Europskog parlamenta i Vijeća ([20]), Njemačka mora do ožujka 2025. preispitati svaki program koji prima potporu iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), Europskog socijalnog fonda plus (ESF +), Kohezijskog fonda i Fonda za pravednu tranziciju (FPT), uzimajući u obzir, među ostalim, izazove utvrđene u preporukama za pojedinu zemlju iz 2024., kao i svoj nacionalni energetski i klimatski plan. To preispitivanje osnova je za konačnu dodjelu financijskih sredstava Unije uključenih u svaki od tih programa. Njemačka je ostvarila napredak u provedbi programâ kohezijske politike i europskog stupa socijalnih prava, no i dalje su prisutni izazovi. I dalje postoje znatne regionalne razlike u zaposlenosti i produktivnosti rada, iako slabije razvijene regije postupno i sve manje zaostaju po produktivnosti rada. Iznimno je važno ubrzati provedbu programâ kohezijske politike, a prioriteti dogovoreni u tim programima i dalje su relevantni. U okviru cilja jačanja administrativnih kapaciteta važno je dodijeliti dostatna sredstva za provedbu programa kohezijske politike te promicati modernizaciju i digitalizaciju javnih tijela zaduženih za njihovu provedbu. Povećanje istraživanja, razvoja i inovacija u svim regijama, posebno na istoku, kao i potpora obrazovanju i osposobljavanju kako bi se odgovorilo na izazove zelene i digitalne tranzicije ključni su za daljnje smanjenje razlika u regionalnoj konkurentnosti i zapošljavanju. To zahtijeva i nastavak provedbe programâ kohezijske politike za zelenu i digitalnu tranziciju u regijama s visokoučinkovitim sektorima. Potrebno je nastaviti i sa zelenim ulaganjima u energetsku učinkovitost i obnovljive izvore energije, prilagodbu klimatskim promjenama i ugljični otisak. Razvoj poslovanja i potpora poduzećima, posebno MSP-ovima, i dalje su relevantni. Prioritet su kvaliteta i uključivost obrazovanja, osposobljavanja i cjeloživotnog učenja, posebno za skupine u nepovoljnom položaju, kao i aktivno uključivanje i poboljšanje zapošljivosti. Njemačka bi usto mogla iskoristiti Platformu za strateške tehnologije za Europu, uspostavljenu Uredbom (EU) 2024/795 Europskog parlamenta i Vijeća ([21]), za poticanje razvoja ili proizvodnje ključnih tehnologija u području digitalnih tehnologija, čistih i resursno učinkovitih tehnologija te biotehnologija, kao i za rješavanje problema nedostatka radne snage i vještina u tim sektorima.

(26) Uz gospodarske i socijalne izazove na koje se odgovara planom za oporavak i otpornost i sredstvima iz drugih fondova EU-a, Njemačka se suočava s dodatnim izazovima koji se odnose na velik nedostatak kvalificiranih radnika, digitalizaciju i zelenu tranziciju. Daljnja ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju doprinijela bi i smanjenju razlike između ulaganja i štednje.

(27) Nedostatak kvalificirane radne snage koči rast, ulaganja i zelenu i digitalnu tranziciju. Otprilike polovina poduzeća u Njemačkoj ima poteškoća u popunjavanju slobodnih radnih mjesta, čak i dugoročno. Postoji rizik da bi se nedostatak vještina mogao dodatno pogoršati zbog sve lošijih obrazovnih ishoda, posebno za skupine u nepovoljnom položaju, velikog broja osoba koje rano napuštaju školovanje i slabih osnovnih digitalnih vještina. Prema OECD-ovu Programu za međunarodnu procjenu učenika udio učenika koji postižu slabe rezultate u proteklih se deset godina gotovo udvostručio: otprilike tri od deset mladih učenika u Njemačkoj nema minimalnu razinu znanja iz matematike, a svaki četvrti iz čitanja i prirodoslovlja. Utjecaj socioekonomskog i migrantskog podrijetla na obrazovne ishode dodatno se povećao. Njemačka ima i jedan od najvećih udjela osoba koje rano napuštaju školovanje u Uniji i posebno velik broj učenika rođenih u inozemstvu. Novi desetogodišnji savezni i državni program *Startchancen*, usmjeren uglavnom na učenike u nepovoljnom položaju, korak je u pravom smjeru, ali obuhvaća samo do 10 % njemačkih škola. Znanje njemačkog jezika ključno je za učinkovito učenje i uključenost, što naglašava važnost pojačane potpore za njemački jezik, posebno za učenike koji kod kuće govore druge jezike. Njemačka je s 52,2 % odraslih osoba s barem osnovnim digitalnim vještinama u 2023. ispod prosjeka Unije od 55,6 %, a posebno zaostaju mladi. Kako bi se odgovorilo na problem nedostatka radne snage, posebno u sektoru zdravstva i dugotrajne skrbi, građevinarstva, obrtničkih zanimanja i usluga, potrebno je poboljšati stjecanje osnovnih

([20]) Uredba (EU) 2021/1060 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o utvrđivanju zajedničkih odredaba o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu plus, Kohezijskom fondu, Fondu za pravednu tranziciju i Europskom fondu za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu te financijskih pravila za njih i za Fond za azil, migracije i integraciju, Fond za unutarnju sigurnost i Instrument za financijsku potporu u području upravljanja granicama i vizne politike (SL L 231, 30.6.2021., str. 159., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

([21]) Uredba (EU) 2024/795 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. veljače 2024. o uspostavi Platforme za strateške tehnologije za Europu (STEP) i o izmjeni Direktive 2003/87/EZ i uredaba (EU) 2021/1058, (EU) 2021/1056, (EU) 2021/1057, (EU) br. 1303/2013, (EU) br. 223/2014, (EU) 2021/1060, (EU) 2021/523, (EU) 2021/695, (EU) 2021/697 i (EU) 2021/241 (SL L, 2024/795, 29.2.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

vještina i usavršavanje osoba s nižim kvalifikacijama i osoba migrantskog podrijetla s niskim stupnjem sudjelovanja na tržištu rada. Ishodi u području vještina mogli bi se poboljšati jačanjem suradnje između poslodavaca i ustanova za osposobljavanje unutar sektora i među njima te daljnjim oslanjanjem na modularne kvalifikacije i kraće stručne kvalifikacije. Daljnji napori za poboljšanje obrazovnih ishoda, posebno za skupine u nepovoljnom položaju, i jačanje digitalnih vještina ključni su za rješavanje problema velikog nedostatka kvalificiranih radnika.

(28) Iako je Njemačka uložila napore u unapređivanje digitalizacije javnih usluga, provedba je i dalje spora, a posebno uvođenje jedinstvenih, potpuno digitalnih usluga u općinama i saveznim državama (njem. *Länder*). Njemačka nije do roka (kraj 2022.) koji je odredila svojim Zakonom o internetskom pristupu (njem. *Onlinezugangsgesetz*) ostvarila cilj digitalizacije svih administrativnih usluga za građane i poduzeća. Nacionalno vijeće za regulatornu kontrolu (njem. *Normenkontrollrat*) provedbu Zakona o internetskom pristupu smatra neodgovarajućom, a predviđeni nedostatak radne snage utvrdilo je kao glavni rizik ako se digitalizacijom ne poveća učinkovitost. Unatoč nedavno ostvarenom napretku, koordinacija i suradnja na svim administrativnim razinama nisu dostatne, a odgovornost za provedbu digitaliziranih postupaka čini se ograničenom. Iz Komisijine referentne vrijednosti za e-upravu vidljivo je da Njemačka nije dovoljno uspješna ni u digitalizaciji pozadinskog ureda svoje uprave, što je izvan područja primjene Zakona o internetskom pristupu. Modernizacija i povezivanje više od 11 000 registara, osim prvih poteza u okviru njemačkog plana za oporavak i otpornost, ključni su pokretači digitalne javne uprave. Međutim, dosad je ostvaren slab napredak, a potrošnja za mjere digitalne javne uprave smanjena je.

(29) Iako je Njemačka ostvarila dobar napredak u uvođenju svjetlovodnih širokopojasnih veza, po ukupnoj je pokrivenosti (29,8 %) i dalje predzadnja u Uniji. Nedostatak svjetlovodne mreže (pokrivenost kućanstava 25,6 %) i mreža vrlo velikog kapaciteta (37,6 %) posebno je izražen u ruralnim područjima. Razlike u pokrivenosti negativno utječu na konkurentnost i otežavaju rast produktivnosti, posebno za MSP-ove. Unapređivanje okvirnih uvjeta za uvođenje mreže, primjerice povećanjem kapaciteta za planiranje i provedbu u javnom sektoru, ključno je za ubrzanje pokrivenosti svjetlovodnom mrežom. Za postizanje ciljeva u vezi s tom mrežom bit će potrebna i poboljšanja administrativnih postupaka koji čine dio traženja i izdavanja dozvola te standardizacije alternativnih metoda ugradnje koje troše manje vremena. Nastavak provedbe njemačke gigabitne strategije mogao bi riješiti ta pitanja i omogućiti daljnja poboljšanja. Međutim, pozornost bi se mogla posvetiti planiranju javnih intervencija tako da se ne istiskuju komercijalna ulaganja, na primjer povećanjem potražnje za oskudnim inženjerskim resursima.

(30) Za ostvarenje klimatskih ciljeva potrebno je uložiti dodatne napore u dekarbonizaciju prometnog sektora. U sektoru prometa nije se uspjelo ostvariti godišnje nacionalne ciljne vrijednosti emisija otkad su postavljene, pa tako ni u 2023. Nadalje, smanjenje emisija ugljika u cestovnom prometu Njemačkoj bi znatno pomoglo da do 2030. smanji emisije za 50 % u odnosu na razine iz 2005., u skladu s ciljem u pogledu raspodjele tereta. U prometnom sektoru krajnja potrošnja energije u 2023. povećala se za 6,3 %. Poboljšanje pouzdanosti i kvalitete željezničkog prijevoza te rješavanje problema nedostatnih ulaganja i kašnjenja u obnovi, posebno kad je posrijedi prijevoz tereta, doprinijelo bi poticanju potražnje za javnim prijevozom i smanjenju zagušenja cesta. Bit će potrebna znatna ulaganja u izgradnju kapaciteta željezničke mreže za prihvat novog prometa.

(31) Imajući u vidu blisku međusobnu povezanost gospodarstava država članica europodručja i njihov zajednički doprinos funkcioniranju ekonomske i monetarne unije, Vijeće je u 2024. državama članicama europodručja preporučilo da poduzmu djelovanja, među ostalim u okviru svojih planova za oporavak i otpornost, u cilju provedbe Preporuke o europodručju za 2024. Kada je riječ o Njemačkoj, preporukama br. 1., 2. i 3. doprinosi se provedbi prve, druge, treće i četvrte preporuke iz Preporuke o europodručju za 2024.

(32) Uzimajući u obzir detaljno preispitivanje koje je provela Komisija i zaključke o postojanju neravnoteža, preporuke na temelju članka 6. Uredbe (EU) br. 1176/2011 navedene su u preporuci br. 1. Politikama iz preporuke br. 1. doprinosi se uklanjanju slabosti povezanih s trajno velikim suficitom tekućeg računa. Preporukama br. 2., 3. i 4. doprinosi se provedbi preporuke br. 1. u pogledu većih ulaganja. Politikama iz preporuke br. 1 istodobno se doprinosi uklanjanju neravnoteža i provedbi preporuka iz Preporuke o europodručju za 2024., u skladu s uvodnom izjavom 31.,

PREPORUČUJE da Njemačka u 2024. i 2025. poduzme djelovanja kojima je cilj:

1. Pravodobno dostaviti srednjoročni fiskalno-strukturni plan. U skladu sa zahtjevima reformiranog Pakta o stabilnosti i rastu, u 2025. ograničiti rast neto rashoda ([22]) na stopu koja je među ostalim u skladu s uvjerljivim smanjivanjem duga opće države u srednjoročnom razdoblju i održavanjem deficita opće države ispod referentne vrijednosti od 3 % BDP-a utvrđene Ugovorom. Pojačati javna ulaganja i ukloniti prepreke privatnim ulaganjima radi poticanja konkurentnosti. Povećati fiskalni prostor za produktivnu potrošnju, među ostalim reformom financiranja prvog stupa mirovinskog sustava. Poboljšati strukturu poreza za uključiviji rast i održivu konkurentnost, među ostalim smanjenjem mjera koje odvraćaju od povećanja broja radnih sati, posebno za primatelje drugog dohotka u kućanstvu.

2. Znatno ubrzati provedbu plana za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU nakon njegova donošenja, osiguravanjem završetka reformi i ulaganja do kolovoza 2026. te ubrzati provedbu programâ kohezijske politike, među ostalim dodjelom dostatnih sredstava za upravljanje planom za oporavak i otpornost i programima kohezijske politike. U kontekstu preispitivanja programa kohezijske politike sredinom programskog razdoblja zadržati usmjerenost na dogovorene prioritete i razmotriti mogućnosti koje inicijativa Platforma za strateške tehnologije za Europu pruža za povećanje konkurentnosti.

3. Riješiti problem nedostatka kvalificiranih radnika, posebno jačanjem osnovnih i digitalnih vještina, te poboljšati obrazovne ishode, među ostalim jačanjem pružanja ciljane potpore skupinama u nepovoljnom položaju. Ubrzati digitalizaciju javne uprave, među ostalim povećanjem geografske rasprostranjenosti digitalnih javnih usluga. Dodatno potaknuti uvođenje digitalnih komunikacijskih mreža vrlo velikog kapaciteta, među ostalim olakšavanjem potrebne provedbe projekata privatnih ulaganja i, prema potrebi, mobiliziranjem javnih sredstava.

4. Ubrzati dekarbonizaciju prometnog sektora, među ostalim modernizacijom željezničke mreže.

Sastavljeno u Luxembourgu 21. listopada 2024.

Za Vijeće

Predsjednik

NAGY I.

([22]) U skladu s člankom 2. točkom 2. Uredbe (EU) 2024/1263 „neto rashodi” znači državni rashodi bez rashoda za kamate, diskrecijskih mjera na strani prihoda, rashoda za programe Unije koji su u cijelosti pokriveni prihodima iz fondova Unije, nacionalnih rashoda za sufinanciranje programa koji se financiraju sredstvima Unije, cikličkih elemenata rashoda za naknade za nezaposlenost te jednokratnih i drugih privremenih mjera.